

Seneca Moralis Philosophi de quattuor Virtu-
tibus libellus feliciter Incipit.

Quattuor virtutum species / ex multis
sapientium sententiis / definite sunt. q̄
bus humanus animus cōponi ad ho-
nestatem vite possit. Prima est pru-
dencia. Secunda magnanimitas. Ter-
tia continentia. Quarta iustitia. Sin-
gule igitur his officiis / que subter annexa sunt / bone-
stum ac bene moratum virum perficiunt.

Capitulum primum de Prudentia.

Quisquis ergo prudentiā sequi desideras / tūc per-
rationē recte viues / si ōnia prius existimes / p-
penses. / et dignitatē rebus / non ex opinione multorum /
sed ex eaz natura constituas. Nā scire debes / quia sunt
que videntur bona esse / et nō sunt. / et que videntur nō esse
bona / et sunt. Quocunq; aut ex rebus transitorius
possides / non mireris nec magni estimes / quod cadu-
cum est. nec apud te que habes tanq̄ aliena seruabis.
sed p te / tāq̄ tua et dispenses / et utaris. Si prude-
tiā amplecteris / ubiq; idem eris. / et put rerū ac tēporū
varietas exigit / ita te accommodes tēpori. nec te i aliq̄
b; mutes / sed potius aptes. sicut manus q̄ eadem ē. / et cū
in palmā extendit / et cū in pugnū astringit. Pr-
udentis propriū est examinare cōsiliū. / et nō cito / fa-
cili credulitate ad falsa prolabi. De dubiis vero nō
definias. sed suspensam tene sententiā. Nihil inexper-
tū affirmes. quia nō omne quod verisimile ē / statim et
verū est. sicut et sepius / quod incredibile videtur / nō cō-
tinuo falsum ē. Crebro siquidem faciē mendaciū veri-
tas retinet. crebro mendaciū / faciē veritatis occultat

Nam sicut aliquotiens frontem tristes amicus induit / et blandam adulator ostendit / sic verisimilitudine coloratur falsitas / et ut fallat vel subripiat conatur .

Si prudens esse cupis / in futura prospectum intende et que possunt contingere / animo tuo cuncta propone . Nihil tibi subicium sit . sed totum ante prospicies . Nam qui prudens est / non dicit / hoc non putavi fieri . quia non dubitat / sed expectat . nec suspicatur / sed cauet . Cuiuscumque facti causam require . cum initia inueneris / exitum cogitabis . Scito in quibusdam perseverare te debere quia cepisti . quedam vero nec incipere . in quibus videlicet perseverare sit noxium . Prudens fallere non vult . falli non poterit . Opiniones tue iudicia sint . Cogitationes vagas / et velud somno similes non recipies . quibus si animum tuum oblectaueris / cum omnia disposueris / tristis remanebis . sed cogitatio tua stabilis / et certa consistat . siue deliberet / siue querat / siue contempletur / non recedit a vero . Sermo quoque tuus non sit inanis . sed aut suadeat / aut moneat / aut doceat aut precipiat . Lauda parce . vitupera parcius . Similiter enim reprehensibilis est nimia laudatio / ut immoderata vituperatio . Illa quidem adulatione / ista malignitate suspecta est . Testimonium veritati / non amicitie / reddas . Cum consideratione permitte . et plusquam permiseris presta .

Si prudens est animus tuus / tribus temporibus dispenses . Presentia ordina . futura provide . preterita recordare . Nam qui nihil de preterito cogitat / obliuiosus et fatuus appellatur . Sui nihil de futuro premeditat / in omnia incautus incidit . Sui presentia non disponit / turpem ducit vitam . Prepone autem in animo tuo et mala futura . et bona . illa ut sustinere possis . ista moderari . Non semper in actu sis . sed interdum animo tuo requies dato .

⁊ requies ip̄a plena sit sapientie studiū ⁊ cogitatio
 nibus bonis. Prudens enī nunq̄ ocio marcet. Animū
 aliq̄ remissum habet. solutū nunq̄. Accelerat tarda.
 perplexa expedit. dura mollit. ardua exequat. aspe
 ra temperat. Scit enī quid/qua via aggredi debeat. ⁊
 cito singula/⁊ distincte cuncta videt cōsilia peritoꝝ.
 Ex apertis/obscura estimat. ex paruulis/magna. ex
 proximis/remota. ex partib⁹/tota. Nō te moueat
 dicentis autoritas. nec quis sit/ sed quid dicat/ inten
 dito. Nec q̄ multis/ sed quibus placeas/ cogita. Nō
 quere quod potest inueniri. id opta quod potest opta
 ri. id discere quod p̄t sciri. Nec altiori rei te imponas.
 in qua stāri tibi/ tremendū/ descendēti/ cadendū sit.

Tunc cōsilia salutaria aduoca/ cū tibi alludit vi
 te prosperitas. ⁊ tūc te velut in lubrico retinebis/ ac
 sistes. nec tibi dabis impetus liberos. sed circūspicies
 quo eundum sit/ ⁊ quousq̄.

Capitulum secundum de Magnanimitate.

Magnanimitas vero que ⁊ fortitudo dicitur / si
 insit animo tuo/ cuꝝ magna fiducia viues liber
 intrepidus/ alacer. Magnū animi humani bonum
 est/ non tremere. sed constare sibi ⁊ finem vite intrep
 idus expectare. Si magnanimus fueris nunq̄ iudi
 cabis/ tibi contumeliam fieri. De inimico dices/ non
 nocuit mihi. sed animum nocendi habuit. Et cum illū
 in potestate tua videris/ vindictam putabis/ vindi
 care potuisse. Scito enim/ honestum ⁊ maius vindic
 te esse genus/ ignoscere. Neminem susurro appetas
 neminem suffodias. Salam egredere. Non geres con
 fliccum/ nisi indixeris. Nam fraudes ⁊ doli imbecil
 lem decet. Eris magnanimus / si pericula nec appe
 cas / vt temerarius / nec formides / vt timidus .

Nā nil timidū facit aīz/nisi rep̄hēnsibilis vite sciētia
Capitulum tertium de Continentia.

Continentiā vero si diligis/circumcidē superflua
7 in artum desideria tua constringe. Considera
tecum. quantū natura poscat. non quantū cupiditas
expectat. Si continens fueris/vsq̄ eo peruenies/vt
tempo contentus sis. Nam qui sibiūpi satis est/cū vi
uitis nat⁹ ē. Imponē cōcupiscentie frenū. Omnia
que sunt blandimenta/7 q̄ occulta voluptate trahūt
animū/reiice. Ede citra saturitatē. bibe citra ebrie
tatez. Obserua ne in conuiuio/nec in qualibet vite cō
munitate/ quos imitaberis/damnare videaris. Nec
presentibus deliciis inhereris. nec desiderabis absen
tes. Victus tibi ex facili sit. nec ad voluptatem / sed
ad cibum accede. Salatum tuum fames excitet/non
sapores. Desideria tua paruo redime. quia hoc tantū
curare debes/vt desinant. Atq; ita quasi ad diuinum
exemplar compositus/a corpore ad spiritū quantum
potes adducere festina. Si cōtinentie studes/habi
ta/nō amene/sed salubriter. Nec dñm velis esse notū
a domo. sed domū a dño. Non tibi ascribas quod nō
eris. s; quod es. nec maior q̄ es/videri velis. hoc ma
gis obserua / ne qua paupertas tibi immunda sit nec
parsimonia sordida. nec simplicitas neglecta. nec leni
tas languida. Etsi res tibi exigue sunt/nō sint tñ an
guste. nec tua defleas. nec aliena mireris. Si omne
tū diligis/turpia fugito. anteq̄ accidant. Ne quēq̄
aliū vereberis plusq̄ te. Omnia tolerabilia/p̄ter tur
pitudinem/crede. A verbis quoq; turpib⁹ abstineto
quia licentia eorum impudentiam nutrit. Sermo
nes magis vtilis/q̄ facetos 7 affabiles ama. rectos
poti⁹/q̄ obscūdātes. Nō disceris inter dū seriis iocos

sed temperatos / ac sine detrimento dignitatis ⁊ verecū
 die. Nā reprehensibilis ris⁹ est / si nō modicus / si pueri
 liter effusus / si muliebriter fract⁹ . Dubilēq; hominē
 facit risus / si est / aut superbus / aut elat⁹ / aut malign⁹
 aut furtiu⁹ / aut alienis malis euocatus . Si ergo tps
 iocos exigit / in his quoq; te cū dignitate sapiētie ge
 re . vt te nec grauet quicq; tāq; asperū / nec contemnat
 tāq; vilē . Nō erit scurrilitas tibi . s; grata urbanitas
 Sales tui sine dente sint . ioci sine vilitate . risus sine
 cachinno . vox sine clamore . incess⁹ sine tumultu . Qui
 es tibi erit sine desidia . ⁊ cū ab aliis ludit / tu sancti
 aliquid honestiq; tractabis . Si cōtinens es . adula
 tiones euita . sitq; tibi tā turpe laudari a turpib⁹ / q̄
 si lauderis ob turpia . Letior esto quotiens displices
 malis . ⁊ maloz de te estimatōes prauas / verā tui lau
 dationē ascribe . Difficilimū cōtinētie opus est / assen
 tatōes adulatoroz repellere . quoz sermones / aim qua
 dā voluptate resoluūt . Nullis per assentationē amici
 tiā merearis . nec ad tuā grām promerendā / per hanc
 aditū aliis pandas . Nō eris audax . nō arrogās .
 summittes te / nō pūcies grauitate seruata . Ad mone
 beris libenter . repbenderis patienter . Si merito obiur
 gabit te aliq; / scito / q̄a profuit . si immerito / scito / qz
 p̄desse voluit . Nō acerba / sed blanda verba timebis .
 Est vitioz tuoz fugax ip̄e / alioz vō neq; curios⁹ sis
 explorator / neq; acerb⁹ repbensor / s; sine exprobra
 tōe corrector . ita vt admonitionē hilaritate puenias
 ⁊ errātī facile veniā dato . Nō extollas quēq; . nec de
 licias . Dicentiū esto tacit⁹ auditor / audiētū prōpt⁹
 receptor . req̄renti facile nūde . ostendētī facile cede . nec
 iurgia / nec in disceptatōes descēdas . Si otinēs es
 ⁊ ai tui / ⁊ corporis motus obserua . ne indecori sint .

Nec ideo illos contempnas / quia latent. Nam nihil re-
fert / si nemo videat / cū tu ipse illos videas. Nobilis
esto / nō leuis . constans / nō pertinax . Alicuius rei sciē-
tiam te habere / nec ignotum sit / nec molestū . Omnes ti-
bi pares facies / si inferiores superbiendo nō contem-
nas . superiores recte viuendo non timeas . in reddē-
da officiositate / neq; negligens : neq; exactor appare-
as . Cunctis esto benignus . nemini blāuus . paucis fa-
mularis . omnibus equus . seuerior esto iudicio / q̄ ser-
mone . vita / q̄ cultu . cultor clementie / segnitie detesta-
tor . bone fame neq; tue seminator / neq; aliene inuidor
Rumoribus / criminibus / suspiciōibus minime sis cre-
dulus . sed potius malignis / qui per speciē simplicita-
tis ad nocendū aliquib; subrepūt / oppositissimus . Ad-
irā tardus . ad misericordiā prōptus . in aduersis fir-
mus . in prosperis cautus / ⁊ humilis . Occultator vir-
tutū / sicut alii vicioꝝ . Vane glorie cōtempstor . ⁊ bo-
norū quibus preditus es / nō acerbus exactor . Nulli
us imprudentiam despicias . Rari sermonis ipse
sis . sed loquentium patiens auditor . Seuerus ac se-
rius . s; hilares nō aspernās . Sapiētie cupidus ⁊ docilis
Sue nosti / sine arrogātia postulāti imperties . q̄ nescis
sine occultatione ignorantie tibi postula impertiri .

Capitulum quartum de Iustitia .

Iustitie post hec opus est . Quid autem est Iusti-
tia / nisi nature tacita cōuentio / i adiutoriū mul-
torū inuēta ? Et quid ē iustitia / nisi nostra constitutio ?
Vel est diuina lex ⁊ vinculuꝝ societatis humane . In
hac vita nō est / q̄ estimemꝝ quid expediat . Expediet
quicquid illa dictauerit . Cuiusquis ergo iustitiam
sequi desideras / time prius deum ⁊ ama . vt ameris
a deo . Amabis enim deum / si illum in hoc imitaberis /

ut velis omnibus prodesse . nulli nocere . Et tunc te
 virum iustum appellabunt omnes . sequentes venera
 buntur / et diligenter . Iustus enim ut sis / non solum nō
 nocebis / sed et nocentes prohibebis . Nam nihil noce
 re / non est iustitia . sed abstinentia mali . Ab his ergo
 incipe / ut nō vi auferas . et ut ad maiora puebaris /
 etiam ablata restituas . raptoresq; ipsos (ne aliis ti
 mori sint) castiga / et cohibe . Ex nulla vocis ābigni
 tate / controuersiam necres . sed animi qualitatem spe
 culare . Nihil intersit tibi an firmes / an iures . De reli
 gione et fide scias agi / ubicunq; de virtute et veritate
 tractatur . Nam si deus in iureiurando non inuocet /
 etiā non inuocanti testis fit . Tamen non transeas ve
 ritatem . nec iusticie transeas legem . Quod si aliquādo co
 arctaris uti mendacio / utere non ad falsi / sed ad veri
 custodiam . Et si contigerit veritatem mendacio reo
 mi / non mencies . sed potius te excusabis . quia ubi
 honesta causa est / iustus secreta non prodit . Tacenda
 enim tacet . loquenda loquitur . Neq; ita / aperta pax ē
 illi / segura trāquillitas / duz alii malis vincuntur / ab
 illo mala . Hoc ergo si studere curaueris / letus et in
 trepidus / cursus tui finem expectans / prospicies tri
 stitiam huius mundi hilaris . tumultuosa . quietus . ex
 trema securus . His ergo institutionibus / he quat
 tuor virtutum species perfectum te facient virum / si
 mensuram rectitudinis earum / equo viuendi fine ser
 uaueris .

Capitulum quintum de recessu a prudentia .

Iam prudentia si terminos excedat suos / callidus
 et pauendi acuminis eris inuestigator latentium /
 et scrutator qualiumcūq; noxarum ostenderis . No
 taberis inuidus / suspiciosus / semper aliquo timens /

aliquid querens / aliquid semper cōvincens. Et si subtilissimas suspensiones tuas ad deprehensionem impiguas alicui / mōstraberis digito astutia plenus / versipellis / et simplicitatis inimicus contemptorq; culparum. Et postremo a cunctis vocaberis vno nomine malus homo. Ad has ergo maculas prudentia immoderata perducet. Quicūq; in ea mediocri lance persistit / nec obtusum in se aliquid habeat nec versutum.

Capitulū. vi. de recessū a fortitudine.

Magnanimitas autem si extra modum suum se extollat / faciet hominem minacem / inflatum / turbidum / inquietum / et in quascunq; excellentias ditorū factorumq; neglecta honestate festinum. Cui momentis omnibus supercilia subrigens / ut bestia / quieta excitat / alium ferit / alium fugat. Sed quous audax sit impugnator / tamen multa extra se ferre non poterit. sed aut miserum appetit finem / aut erumnosam sui memoriaz derelinquit. Adensura ergo magnanimitatis ē nec timidum esse hominem nec audacem.

Capitulū. vii. de recessū a temperantia.

Continentia deinde his terminis te astringat. Caue ne parcus sis . ne suspiciose et timide manum contrahas . ne in numis quoq; speculū ponas. Talis nanq; et tam circumcisa vilis putabitur integritas.

Hac ergo mediocritatis linea / continentiam obseruabis / ut nec voluptati deditus / prodigus / aut luxuriosus appareas / nec auara tenacitate / sordidus aut obscurus existas.

Capitulum. viii. de recessu a iustitia.

Iustitia postremo hoc mediocritatis itinere regenda ē / ne ductu iugiter leni / immotam semper animi rationem negligentia subsequatur / dū neq; de

magnis / neq; de minimis errantiū vicīis corrigēdis
 curam geris. sed neq; licentiam peccandi alludentib;
 tibi blande ac illudentibus permittas / neq; rursuz ni
 mia rigiditate ⁊ asperitate / nihil venie aut benignita
 ti reseruans / hūane societati durus appareas. Ita
 ergo iustitie regula tenenda est / vt reuerentia discipli
 ne eius / neq; nimia negligentie communitate despecta
 vilescat / neq; seueriori atrocitate durata gratiā hu
 mane amabilitatis amittat. Si quis ergo vitā suā
 ad vtilitatem / non tantum propriam / sed etiam mul
 torum desiderabiliter ascisci desiderat / banc predica
 rum virtutum formulam pro qualitatibus temporū
 locorum / personarum / atq; causarum / eo medietatis
 tramite teneat / ne quodam medictullio summitatis / as
 cendēs quasi per abrupta altrinsecus precipitia / auc
 ruentem compos ipse deuitet insaniam / aut deficientē
 puniat ignauiam.

Prudentissimi Senecę opusculum de quattuor vir
 tibus / Finit feliciter.

Finis.

1074

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

CONTE

Mercurij Tr
the dei

Enclern N

Crater H

Petri Port

L E

Accipe de

Sume

Piermen

Et que

Lamolxin

Quos

Vilis hie

Vera

Hic qui

Hic

Insiper

Nect

V

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN® Gray Scale

A	1	2	3	4	5	6	8	9	10	11	12	13	14	15	17	18	19

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19